

Hosea

¹ דְּבַר־יְהוָה אֲשֶׁר הָיָה אֶל־הוֹשֵׁעַ בֶּן־בָּאֲרִי בִימֵי עֲזִיָּה
יֹתָם אָחִיו יְחִזְקִיָּה מֶלֶכִּי יְהוּדָה וּבִימֵי יָרָבֵעַם בֶּן־יֹאָשׁ
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל:

² תַּחֲלֹת דְּבַר־יְהוָה בְּהוֹשֵׁעַ פּ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הוֹשֵׁעַ
לֵךְ קַח־לָךְ אִשָּׁת זְנוּנִים וְיִלְדֵי זְנוּנִים כִּי־זֹנֶה תִּזְנֶה הָאָרֶץ
מֵאַחֲרֵי יְהוָה:

³ וַיִּלְךְ וַיִּקַּח אֶת־גִּמְרָה בַת־דְּבָלִים וַתַּהַר וַתֵּלֶד־לּוֹ בֵּן:

⁴ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו קָרָא שְׁמוֹ יִזְרְעֵאל כִּי־עוֹד מְעַט
וַיִּפְקְדֵנִי אֶת־דָּמִי יִזְרְעֵאל עַל־בֵּית יִהוּא וְהִשְׁבַּתִּי מִמְּלָכוֹת
בֵּית יִשְׂרָאֵל:

⁵ וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וַשְּׁבַרְתִּי אֶת־קִשְׁתִּי יִשְׂרָאֵל בְּעַמֶּק
יִזְרְעֵאל:

⁶ וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֵּת וַיֹּאמֶר לּוֹ קָרָא שְׁמָהּ לֹא רַחֲמָה
כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי־נָשָׂא אִשָּׁא
לָהֶם:

⁷ וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה אֲרַחֵם וְהוֹשַׁעְתִּים בֵּיתָהּ אֶל־הֵיטֵם
וְלֹא אוֹשִׁיעִם בְּקִשְׁתִּי וּבְחֶרֶב וּבְמִלְחָמָה בְּסוּסִים
וּבַפָּרָשִׁים:

⁸ וַתִּגְמַל אֶת־לֹא רַחֲמָה וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן:

⁹ וַיֹּאמֶר קָרָא שְׁמוֹ לֹא עֲמִי כִּי אַתֶּם לֹא עֲמִי וְאַזְכִּי
לֹא־אֶהְיֶה לָכֶם: ס

2

¹וְהָיָה מִסְפָּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסְפָּר וְהָיָה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־יֹאמַר לָהֶם לֹא־עָמִי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֵל־חַי:

²וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יִחָדְדוּ וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל יוֹם יִזְרְעָאֵל:

³אָמְרוּ לֹא־חִיכֶם עָמִי וְלֹא־חֹתִיכֶם רַחֲמָה:

⁴רִיבוּ בָאִמְכֶם רִיבוּ כִי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי וְאַנְכִי לֹא אִישָׁה וְתִסָּר וְנוֹלִי' מִפְּנֶיהָ וְנֹאֲפֹפִיהָ מִבֵּין שָׁרֶיהָ:

⁵פֶּן־אֲפְשִׁיטֶנָּה עֲרֻמָּה וְהִצַּגְתִּיהָ כְּיוֹם הַהוֹלָדָה וְשִׁמְתִיהָ כַּמִּדְבָּר וְשִׁתָּהּ פֶּאֶרֶץ צִיָּה וְחִמְתִּיהָ בַצִּמָּא:

⁶וְאֵת־בְּנֶיהָ לֹא אֶרְחֶם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים הֵמָּה:

⁷כִּי זָנְתָה אִמָּם הִבִּישָׁה הוֹרְתָם כִּי אִמָּרָה אֶלְכָּה אַחֲרֵי מֵאֲהָבִי נִתְּנִי לַחֲמִי וּמִימִי צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקּוּנִי:

⁸לָכֵן הִנְנִי־שֹׁד אֶת־דֶּרֶכְךָ בַּסִּירִים וְגִדְרְתִּי אֶת־גִּדְרָהּ וְנִתִּיבוּתֶיהָ לֹא תִמָּצָא:

⁹וְרִדְפָה אֶת־מֵאֲהָבֶיהָ וְלֹא־תִשָּׁג אַתֶּם וּבִקְשֶׁתֶם וְלֹא תִמָּצָא וְאִמָּרָה אֶלְכָּה וְאָשׁוּבָה אֶל־אִשְׁי הָרֹאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אִזְ מֵעַתָּה:

¹⁰וְהִיא לֹא יִדְעָה כִּי אֲנֹכִי נָתַתִּי לָהּ הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הַרְבִּיתִי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לַבָּעַל:

¹¹לָכֵן אָשׁוּב וְלִקְחֹתִי דָגְנִי בְעֵתוֹ וְתִירוֹשִׁי בְּמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צִמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכֶסֶת אֶת־עֲרוֹנָתָה:

¹²וְעַתָּה אֲנִלָּה אֶת־נִבְלָתָה לְעֵינַי מֵאֲהָבֶיהָ וְאִישׁ

לֹא־יִצְיֹלָנָה מִיָּדַי:

13 וְהִשְׁבַּתִּי כָל־מְשׁוּשָׁה חֲנָה חֲדָשָׁה וְשִׁבְתָּה וְכָל מוֹעֵדָה:

14 וְהִשְׁמַתִּי נִפְנָה וְתֹאנָתָה אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְנָה הֶמָּה לִּי אֲשֶׁר נִתְּנוּ לִי מֵאֵהָבִי וְשִׁמְתִּים לְיָעַר וְאֶכְלָתֶם חֵיַת הַשָּׂדֶה:

15 וּפְקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יָמֶי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר תִּקְטִיר לָהֶם וְתַעַד נִזְמָה וְחִלִּיתָה וּתְלֹךְ אַחֲרֵי מֵאֵהָבֶיהָ וְאֵתִי שְׁכַחָה נֶאֱמַר־יְהוָה: פ

16 לָכֵן הִנֵּה אֲנֹכִי מִפְתִּיחַ וְהִלְכְתִּיךָ הַמִּדְבָּר וּדְבַרְתִּי עַל לִבָּה:

17 וְנִתַּתִּי לָהּ אֶת־כְּרָמֶיהָ מִשֶּׁם וְאֶת־עֵמֶק עָכֹר לִפְתַּח תִּקְוָה וְעִנְתָה שָׂמָּה כִּימִי נַעֲוִיָּהּ וְכִיּוֹם עָלְתָה מֵאֶרֶץ־מִצְרָיִם: ס

18 וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נֶאֱמַר־יְהוָה תִּקְרָאִי אִישִׁי וְלֹא־תִקְרָאִי־לִי עוֹד בַּעֲלִי:

19 וְהִסְרֹתִי אֶת־שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא־יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם:

20 וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית בֵּינוֹם הַהוּא עַם־חֵיַת הַשָּׂדֶה וְעַם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֹמֵשׁ הָאֲדָמָה וְקִשְׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֲשַׁבֵּר מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁכַּבְתִּים לַבֶּטֶח:

21 וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְצֹדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:

22 וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְּאַמוּנָה וַיַּדְעַתְּ אֶת־יְהוָה: ס

23 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֲעִנֶה נֶאֱמַר־יְהוָה אֲעִנֶה אֶת־הַשָּׁמַיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת־הָאָרֶץ:

24 וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה אֶת־הַדָּגָן וְאֶת־הַתִּירֹשׁ וְאֶת־הַיִּצְהָר
וְהֵם יַעֲנוּ אֶת־יִזְרְעֵאל׃
25 וְיִזְרְעֵתִיהָ לִּי בָאָרֶץ וְרַחֲמֹתַי אֶת־לֹא רַחֲמָה וְאָמַרְתִּי
לֹא־עָמַל עָמַל־אֶתָּה וְהוּא יֹאמַר אֱלֹהֵי׃ פ

3

1 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עֹד לֵךְ אֶהֱב־אִשָּׁה אֶהֱבֵת רָע
וּמִנְאָפֶת כֹּאֶהֱבֵת יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵם פְּנִים
אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְאֶהְבִּי אֲשִׁישֵׁי עֲנָבִים׃
2 וְאָכְרָה לִּי בַחֲמֹשֶׁה עָשָׂר כֶּסֶף וְחָמֹר שְׁעָרִים וְלִתְדֵי
שְׁעָרִים׃
3 וְאָמַר אֵלֶיהָ יָמִים רַבִּים תִּשָּׁבִי לִּי לֹא תִזְנִי וְלֹא תִהְיִי
לְאִישׁ וְגַם־אֲנִי אֶלֶיךָ׃
4 כִּי וַיָּמִים רַבִּים יָשְׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין מִלֵּךְ וְאֵין שָׂר וְאֵין
זָבַח וְאֵין מִזְבֵּחַ וְאֵין אֹפֹד וְתַרְפִּים׃
5 אַחֲרֵי יָשְׁבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת
דִּינֹד מִלִּכָּם וּפָחַדּוּ אֶל־יְהוָה וְאֶל־טוֹבוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים׃
פ

4

1 שְׁמָעוּ דְּבַר־יְהוָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי רִיב לִי־הוּא עִם־יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ כִּי אֵין־אֱמֶת וְאֵין־חֶסֶד וְאֵין־דַּעַת אֱלֹהִים בָּאָרֶץ׃
2 אֵלֶיהָ וְכַחַשׁ וְרֹצַח וְנָזֵב וְנָאֵף פִּלְצוּ וְדָמִים בְּדָמִים נָגְעוּ׃
3 עַל־כֵּן ׀ תִּאָּבֵל הָאָרֶץ וְאִמָּלֵל כָּל־יֹשֵׁב בָּהָּ בַּחֲנִית
הַשָּׂדֶה וּבַעֲוֹף הַשָּׁמַיִם וְגַם־דָּגֵי הַיָּם יִאָּסְפוּ׃
4 אֵךְ אִישׁ אֶל־יָרֵב וְאֶל־יֹכַח אִישׁ וְעַמָּה כְּמָרִיבִי כֶהֱן׃

5 וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם־נִבְיָא עִמָּךְ לִילָה וְדָמִיתִי אִמָּךְ;
 6 נִדְמּוּ עָמִי מִבְּלִי הַדָּעַת כִּי־אַתָּה הַדָּעַת מֵאִסֶּת
 וְאִמָּאִסְאֵךְ מִכֶּתֶן לִי וּתְשַׁכַּח תּוֹרַת אֱלֹהֶיךָ אֲשַׁכַּח בְּנִיךָ
 גַּם־אֲנִי:

7 כָּרָבָם בֶּן חֲטָאוֹ־לִי כְבוֹדָם בְּקִלּוֹן אָמִיר:
 8 חֲטָאת עָמִי יֹאכְלוּ וְאֶל־עוֹנָם יִשְׁאוּ נַפְשׁוֹ;
 9 וְהָיָה כָעַם כִּכְתָּן וּפְקַדְתִּי עָלָיו דְּרָכָיו וּמַעַלְלָיו אָשִׁיב
 לוֹ:

10 וְאָכְלוּ וְלֹא יִשְׁבְּעוּ הַזֶּנוּי וְלֹא יִפְרְצוּ כִי־אַתָּה יְהוָה עֲזָבוּ
 לְשֹׁמֵר:

11 זָנוּת וְגִין וְתִירוֹשׁ יִקַּח־לֵב:
 12 עָמִי בַעֲצוֹ יִשְׁאָל וּמִקְלוֹ יִגִּיד לוֹ כִּי רוּחַ זְנוּנִים הִתְעָה
 וַיִּזְנוּ מִתַּחַת אֱלֹהֵיהֶם:

13 עַל־רֵאשֵׁי הַהָרִים יִזְבְּחוּ וְעַל־הַגִּבְעוֹת יִקְטְרוּ תַחַת
 אֱלֹן וְלִבְנֶה וְאֵלֶּה כִּי טוֹב צִלָּה עַל־כֵּן תִּזְנִינָה בְּנוֹתֵיכֶם
 וְכָלוּתֵיכֶם תִּנְאַפְנָה:

14 לֹא־אֶפְקֹד עַל־בְּנוֹתֵיכֶם כִּי תִזְנִינָה וְעַל־כָּלוּתֵיכֶם
 כִּי תִנְאַפְנָה כִּי־הֵם עִם־הַזָּנוּת יִפְרְדּוּ וְעִם־הַקְדָּשׁוֹת יִזְבְּחוּ
 וְעִם לֹא־יָבִין יִלְבֹּט:

15 אִם־זֹנָה אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֶל־יֹאשֶׁם יְהוּדָה וְאֶל־תִּבְעָא
 הַגִּלְגָּל וְאֶל־תַּעֲלוּ בֵּית אֲוֹן וְאֶל־תִּשְׁבְּעוּ חֵי־יְהוָה:

16 כִּי בִפְתָּה סִרְתָּה סָרָר יִשְׂרָאֵל עַתָּה יִרְעַם יְהוָה
 בְּכַבֵּשׁ בְּמִרְחָב:

17 חֲבוֹר עֲצָבִים אֶפְרַיִם הִנָּח־לוֹ:

18 סָר סָבָאם הַזֶּנֶה הַזֶּה אֶהְיֶה כְּלֹן מִגִּיָּה:

19 צָרָר רֵיחַ אוֹתָהּ בְּכַנְפֶיהָ וַיִּבְשּׁוּ מִזִּבְחוֹתָם ס

5

1 שְׁמַעוּ-זֹאת הַכֹּהֲנִים וְהַקְשִׁיבוּ | בֵּית יִשְׂרָאֵל וּבֵית
הַמֶּלֶךְ הַזֶּה אֲנִי כִי לָכֶם הַמִּשְׁפָּט כִּי-פָחַל הָיִיתֶם לְמִצְפָּה
וְרִשְׁתָּ פְרוּשָׁה עַל-תִּבְּוֹר:

2 וְשַׁחַטָה שְׂטִים הָעֹמְקִים וְאֲנִי מוֹסֵר לְכֻלָּם:

3 אֲנִי יָדַעְתִּי אֶפְרַיִם וְיִשְׂרָאֵל לֹא-נִכְתָּר מִמֶּנִּי כִי עָתָה
הַזֶּנֶה אֶפְרַיִם נִטְמָא יִשְׂרָאֵל:

4 לֹא יִתְּנוּ מַעַלְלֵיהֶם לָשׁוּב אֶל-אֱלֹהֵיהֶם כִּי רֵיחַ זְנוּנִים
בְּקִרְבָּם וְאֶת-יְהוָה לֹא יָדְעוּ:

5 וְעַתָּה גֹאֲוִן-יִשְׂרָאֵל בְּפָנָיו וְיִשְׂרָאֵל וְאֶפְרַיִם יִכְשְׁלוּ
בַעֲוֹנָם כִּשְׁלֹ גַם-יְהוּדָה עִמָּם:

6 בְּצֹאנָם וּבְבָקָרָם יִלְכּוּ לְבַקֵּשׁ אֶת-יְהוָה וְלֹא יִמָּצְאוּ
חֶלֶץ מֵהֶם:

7 בִּיהֲוֶה בְּגָדוֹ כִּי-בָגִים זָרִים יִלְבְּדוּ עָתָה יֹאכְלֻם חֶדֶשׁ
אֶת-חֲלָקֵיהֶם: ס

8 תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּגִבְעָה חֲצֹצֶרֶת בְּרִמָּה הָרִיעוּ בֵּית אֲוֹן
אֲחֵרֶיךָ בְּנִימִין:

9 אֶפְרַיִם לְשִׁמְחָה תִּהְיֶה בַיּוֹם תּוֹכַחַתָּה בְּשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
הוֹדַעְתִּי נֶאֱמָנָה:

10 הִיוּ שָׂרֵי יְהוּדָה כְּמִסִּיגֵי גִבּוֹל עֲלֵיהֶם אֲשַׁפּוֹךְ כַּמִּים
עֲבָרְתִּי:

11 עֲשׂוֹק אֶפְרַיִם רָצוֹן מִשְׁפָּט כִּי הוֹאִיל הָלַךְ אֲחֵרֵי-צִוִּי:

12 וְאֲנִי כָעֵשׂ לְאֶפְרַיִם וְכָרֶקֶב לְבֵית יִהוּדָה:
 13 וַיֵּרָא אֶפְרַיִם אֶת-חֲלוֹ וַיִּהְיֶה אֶת-מִזְרוֹ וַיִּגְלֶךְ אֶפְרַיִם
 אֶל-אֲשׁוּר וַיִּשְׁלַח אֶל-מֶלֶךְ יָרָב וְהוּא לֹא יוּכַל לִרְפּוֹא לָכֶם
 וְלֹא-יִגְהֶה מִכֶּם מְזֹר:
 14 כִּי אֲנֹכִי כִשְׁחַל לְאֶפְרַיִם וְכַכְפִּיר לְבֵית יִהוּדָה אֲנִי
 אֲטָרֶף וְאֶלֶךְ אִשָּׁא וְאִין מִצִּיל:
 15 אֶלֶךְ אֲשׁוּבָה אֶל-מְקוֹמִי עַד אֲשֶׁר-יֵאָשְׁמוּ וּבִקְשׁוּ פָנַי
 בַּצָּר לָהֶם יִשְׁחַרְרֵנִי:

6

1 לְכוּ וְנִשְׁוּבָה אֶל-יְהוָה כִּי הוּא טָרַף וַיִּרְפָּאנוּ יָד
 וַיַּחַבְּשֵׁנוּ:
 2 יַחֲיֵנוּ מִיָּמִים בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי יִקְמְנוּ וְנִחְיֶה לְפָנָיו:
 3 וְנִדְעָה נִרְדָּפָה לִדְעַת אֶת-יְהוָה כִּשְׁחַר נָכוֹן מוֹצֵאוֹ
 וַיָּבֹא כְנָשִׁם לָנוּ כַּמֶּלֶךְ יוֹרָה אֶרֶץ:
 4 מַה אַעֲשֶׂה-לָּךְ אֶפְרַיִם מַה אַעֲשֶׂה-לָּךְ יְהוּדָה וְחִסְדְּכֶם
 כַּעֲנֹן-בֶּקֶר וְכִטָּל מִשְׁקִים הִלָּךְ:
 5 עַל-כֵּן חֲצַבְתִּי בְּנִבְיָאִים חֲרָגָתִים בְּאִמְרֵי-פִי
 וּמִשְׁפָּטֶיךָ אֲזַר יֵצֵא:
 6 כִּי חִסַּד חִפְצָתִי וְלֹא-זָבַח וְדַעַת אֱלֹהִים מַעֲלוֹת:
 7 וְהִמָּה פָאֲדָם עָבְרוּ בְרִית שָׁם בָּגְדוּ בִּי:
 8 גִלְעָד קָרַית פֹּעֲלִי אֲנִי עֲקָבָה מִדָּם:
 9 וּכְחֹכִי אִישׁ גִּדּוּדִים חָבַר כְּהַנִּים הִרְדֵּךְ יִרְצָחוּ-שְׁכֻמָּה
 כִּי זָמָה עָשׂוּ:

10 בבית ישראל ראיתי שעריריה שם זנות לאפרים
נטמא ישראל:

11 גם יהודה שנת קציר לגד בשובי שבות עמי: פ

7

1 כרפאי לישראל ונגלה עון אפרים ורעות שמרון כי
פעלו שקר ונגב יבוא פשט נדוד בחויך:

2 ובל-יאמרו ללכם כל-רעתם זכרתי עתה סבבום
מעלליהם נגד פני הוי:

3 ברעתם ישמחו-מלך ובכחשיהם שרים:

4 כלם מנאפים כמו תנור בערה מאפה ישבות מעיר
מלוש בצק עד-חמצתו:

5 יום מלכנו התחלו שרים חמת מיגין משד ידו
את-לצים:

6 כי-קרבו כתנור לבם בארבעם כל-חלילה ישן אפהם
בקר הוא בער באש להבה:

7 כלם יחמו כתנור ואכלו את-שפטיהם כל-מלכיהם
נפלו אין-קרא בהם אלי:

8 אפרים בעמים הוא יתבולל אפרים תיה עגה בלי
הפוכה:

9 אכלו זרים כחו והוא לא ידע גם-שיבה זרקת בו והוא
לא ידע:

10 ועגה גאון-ישראל בפניו ולא-שבו אל-יהונה אל-היהם
ולא בקשהו בכל-זאת:

11 וַיְהִי אַפְרַיִם כִּיּוֹנָה פּוֹתָהּ אֵין לֵב מִצָּרִים קָרָאוּ אֲשׁוּר
הָלְכוּ:

12 כַּאֲשֶׁר יֵלְכוּ אַפְרוֹשׁ עֲלֵיהֶם רִשְׁתִּי כַּעֲוַף הַשָּׁמַיִם
אוֹרִיגֶם אִיסִּרֶם כְּשֹׁמֵעַ לַעֲדָתָם: ס

13 אֹזִי לָהֶם כִּי־נִדְרֹו מִמֶּנִּי שֹׁד לָהֶם כִּי־פָשְׁעוּ בִּי וְאֹנְכִי
אֶפְרַיִם וְהִמָּה דִּבְרוּ עָלַי כְּזָבִים:

14 וְלֹא־זָעֲקוּ אֵלַי בְּלִבָּם כִּי יִלְּלוּ עַל־מִשְׁכַּבֹּתָם
עַל־דִּגְלָן וְתִירֹשׁ יתְגַוְּרוּ יִסּוּרוּ בִּי:

15 וְאֲנִי יִפְרֹתִי תִזְקָתִי זָרוּעַתָם וְאֵלַי יִחְשְׁבוּ־רָע:

16 יָשׁוּבוּ וְלֹא עָל הָיוּ כְּקֶשֶׁת רִמְיָהּ וַיִּפְּלוּ בַּחֲרֵב שָׂרֵיהֶם
מִזֶּמֶם לְשׁוֹנֵם זֶה לַעֲנֹם בָּאָרֶץ מִצָּרִים:

8

1 אֶל־חֶכֶךְ שֹׁפָר כַּנָּשֶׁר עַל־בֵּית יְהוָה יַעַן עָבְרוּ בְרִיתִי
וְעַל־תּוֹרָתִי פָּשְׁעוּ:

2 לִי יִזְעָקוּ אֵלֵהִי יִדְעֲנוּךָ יִשְׂרָאֵל:

3 זָנַח יִשְׂרָאֵל טוֹב אוֹיֵב יִרְדָּפוּ:

4 הֵם הִמְלִיכוּ וְלֹא מִמֶּנִּי הִשִּׁירוּ וְלֹא יִדְעָתִי כִסְפָם וְזָהָבָם
עָשׂוּ לָהֶם עֲצָבִים לְמַעַן יִפְרֹת:

5 זָנַח עֲגֹלָד שִׁמְרוֹן חָרָה אַפִּי בָם עַד־מָתִי לֹא יוֹכְלוּ נִקְיוֹן:

6 כִּי מִיִּשְׂרָאֵל וְהוּא חָרַשׁ עָשָׂהוּ וְלֹא אֱלֹהִים הוּא
כִּי־שֹׁבְבִים יִהְיֶה עֲגֹל שִׁמְרוֹן:

7 כִּי רוּחַ יִזְרְעוּ וְסוּפָתָהּ יִקְצְרוּ קָמָה אֵין־לוֹ צֶמַח בְּלִי
יַעֲשֶׂה־קָמַח אוֹלִי יַעֲשֶׂה זָרִים יִבְלַעְהוּ:

8 נִבְלַע יִשְׂרָאֵל עֲתָה הָיוּ בְּגוֹלִים כְּכֹלִי אֵין־חֶפֶץ בּוֹ:

9 כִּי־הִמָּה עָלוּ אֲשׁוּר פָּרָא בּוֹדָד לֹא אֶפְרַיִם הִתְנֹו אֲהָבִים
 10 גַּם כִּי־יִתְּנוּ בַּגּוֹיִם עֵתָה אֶקְבָּצֶם וַיִּחְלֹו מִמֶּטַע מִמַּשָּׂא
 מִלֶּךְ שָׂרִים:

11 כִּי־הִרְבָּה אֶפְרַיִם מִזְבְּחֹת לַחֲטָא הִיוּ־לֹ מִזְבְּחוֹת
 לַחֲטָא:

12 אֲכַתּוּב־לֹ רַבּוֹ תּוֹרָתִי כְּמוֹ־זֶר נִחָשְׁבוּ:

13 זָבַחְתִּי תְּבַהֲבִי יִזְבְּחוּ בָשָׂר וַיֹּאכְלוּ יְהוָה לֹא רָצָם עֲתָה
 יִזְכֹּר עֲוֹנָם וַיַּפְקֵד חַטֹּאתֶם הִמָּה מִצָּרִים יָשׁוּבוּ:

14 וַיִּשְׁפַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־עֲשָׂהוּ וַיִּבֶן הֵיכָלוֹת וַיהוָה
 הִרְבָּה עָרִים בְּצִלּוֹת וּשְׁלַחְתִּי־אֲשׁ בְּעָרָיו וְאָכְלָה
 אֶרְמֹנֶיהָ: ס

9

1 אֶל־תִּשְׁמַח יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּיל כְּעַמִּים כִּי זָנִיתָ מֵעַל
 אֶל־הוָה אֶתְבַּת אֶתְנֶן עַל כָּל־נִרְנוֹת דָּגָן:

2 גֶּרֶן וַיִּקֵּב לֹא יִרְעֶם וְתִירוֹשׁ יִכְחַשׁ בָּהּ:

3 לֹא יֵשְׁבוּ בָאָרֶץ יְהוָה וְשָׁב אֶפְרַיִם מִצִּלִּים וּבְאֲשׁוּר
 טָמֵא יֹאכְלוּ:

4 לֹא־יִסְכּוּ לִיתְהוָה וַיִּין וְלֹא יַעֲרְבוּ־לֹ זְבַחֵיהֶם כָּלֶחֶם
 אוֹנִים לָהֶם כָּל־אֲכָלֵיו יִטְמָאוּ כִּי־לַחֲמֵם לְנַפְשָׁם לֹא יָבוֹא
 בֵּית יְהוָה:

5 מִה־תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם מוֹעֵד וּלְיוֹם חַג־יְהוָה:

6 כִּי־הִנֵּה הִלְכּוּ מִשָּׁד מִצָּרִים תִּקְבְּצֶם מִן הַקְּבָרִים
 מִחֲמַד לְכַסְפָּם קְמוּשׁ יִירָשֶׁם חוֹחַ בְּאֶהֱלֵיהֶם:

7 בָּאוּ יָמֵי הַפִּקּוּדָה בָּאוּ יָמֵי הַשְׁלָם יִדְעוּ יִשְׂרָאֵל אֲנִיל
הַנִּבִּיא מְשַׁנֵּעַ אִישׁ הָרוּחַ עַל רֵב עֲוֹנָךְ וּרְבֵה מִשְׁטֵמָה:

8 צִפָּה אֲפָרַיִם עִם־אֱלֹהֵי נִבִּיא פֶּח יִקְוֶשׁ עַל־כָּל־דֶּרֶכָיו
מִשְׁטֵמָה בְּבֵית אֱלֹהֵיו:

9 הָעֲמִיקוּ־שַׁחֲתוּ כִּי־יָמֵי הַגִּבְעָה יִזְכּוֹר עֲוֹנָם וּפְקוֹד
חַטֹּאתֵם: ס

10 כַּעֲנָבִים בַּמִּדְבָּר מִצֹּאתֵי יִשְׂרָאֵל כַּבְּפוּרָה בַּתְּאֲנָה
בְּרֹאשֵׁיתָהּ רָאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם הִמָּה בָּאוּ בַעַל־פָּעוֹר וַיִּנְזְרוּ
לִבָּשֶׁת וַיִּהְיוּ שְׂקִיָּצִים כְּאֶהָבָם:

11 אֲפָרַיִם כָּעֹנָף יִתְעוֹפֵף כְּבוֹדָם מִלֵּדָה וּמִבֶּטֶן
וַיִּמְהָרוּ:

12 כִּי אִם־יִנְדְּלוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְשִׁפְלֹתֵם מֵאֲדָם כִּי־גַם־אֹזִי
לָהֶם בְּשׁוּרֵי מָהֶם:

13 אֲפָרַיִם כַּאֲשֶׁר־רָאִיתִי לְצוֹר שְׁתוּלָה בְּנוּה וְאֲפָרַיִם
לְהוֹצִיא אֶל־הָרֶג בָּנָיו:

14 תֵּן־לָהֶם יְהוָה מִה־תִּתֵּן תֵּן־לָהֶם רַחֵם מִשְׁפִּיל וְשָׂדִים
צִמְקִים:

15 כָּל־רַעְתָּם בְּגִלְגָּל כִּי־שָׁם שְׁנֵאתִים עַל רָע מַעַלְלֵיהֶם
מִבֵּיתִי אֲנַרְשָׁם לֹא אוֹסֵף אֶתְּבָתָם כָּל־שְׂרִיהֶם סָרְרִים:

16 הִכָּה אֲפָרַיִם שְׂרָשָׁם יִבֶּשׁ פְּרִי בִלִּי־יַעֲשׂוּן גַּם כִּי יִלְדוּן
וְהַמָּתִי מִחֲמַדִּי בְטָנָם: ס

17 יִמָּאֶסֶם אֱלֹהֵי כִּי לֹא שָׁמְעוּ לוֹ וַיִּהְיוּ נִדְרִים בְּגוֹיִם: ס

10

1 גִּפְנֵן בּוֹקֵק יִשְׂרָאֵל פְּרִי יִשְׁוֶה־לוֹ כָּרֵב לְפָרִיו הַרְבֵּה

לַמִּזְבְּחוֹת כָּטוֹב לְאַרְצוֹ הֵיטִיבוּ מִצִּבּוֹת:
 2 חֶלֶק לָבֶם עֵתָּה יֵאָשְׁמוּ הוּא יַעֲרַף מִזְבְּחוֹתָם יִשְׁדֹּד מִצִּבּוֹתָם:

3 כִּי עֵתָּה יֹאמְרוּ אֵין מֶלֶךְ לָנוּ כִּי לֹא יִרְאֵנוּ אֶת־יְהוָה וְהַמֶּלֶךְ מִה־יַּעֲשֶׂה־לָּנוּ:

4 דִּבְרוּ דְבָרִים אֱלֹתִים שֹׂא כֶרֶת בְּרִית וּפָרַח כָּרֵאשׁ מִשְׁפָּט עַל תַּלְמֵי שָׁדִי:

5 לַעֲגֹלוֹת בֵּית אֹן וְגִירוֹ שֶׁכֵּן שְׁמֶרֶן כִּי־אָבֵל עָלָיו עֲמֹ וּבְמֶרֶי עָלָיו יִזְלֹו עַל־כְּבוֹדוֹ כִּי־נָלָה מִמֶּנּוּ:

6 גַּם־אוֹתוֹ לֹא־שׁוּר יוֹכֵל מִנְחָה לַמֶּלֶךְ יִרְבֵּ בַשָּׁנָה אֶפְרַיִם יִקַּח וַיִּבּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מַעֲצָתוֹ:

7 נִדְמָה שְׁמֶרֶן מַלְכָּה כְּקֶצֶף עַל־פְּנֵי־מַיִם:

8 וְנִשְׁמְדוּ בָמוֹת אֹן חֲטֹאת יִשְׂרָאֵל קוֹץ וְדִרְדֹּר יַעֲלֶה עַל־מִזְבְּחוֹתָם וְאָמְרוּ לַהֲרִים כְּסוֹנוֹ וּלְגִבְעוֹת נָפְלוּ עָלֵינוּ:

9 מִימֵי הַגִּבְעָה חֲטֹאת יִשְׂרָאֵל שָׁם עָמְדוּ לֹא־תִשְׁיָגֶם בַּגִּבְעָה מִלְחָמָה עַל־בְּנֵי עֵלֹה:

10 בְּאוֹתֵי וְאֶסְרֶם וְאֶסְפוּ עֲלֵיהֶם עַמִּים בְּאֶסְרֶם לִשְׁתִּי עֵינָתָם:

11 וְאֶפְרַיִם עֲנָלָה מִלְמַדָּה אֶתְבַּתִּי לְדֹשׁ וְאֲנִי עֲבַרְתִּי עַל־טוֹב צוֹאֲרָה אֶרְכִּיב אֶפְרַיִם יַחֲרוֹשׁ יְהוּדָה יִשְׁדֹּד־לוֹ יַעֲקֹב:

12 זָרְעוּ לָכֶם לְצִדְקָה קַצְרוּ לְפִי־חֶסֶד גִּירוּ לָכֶם גִּיר וְעַתָּה לְדַרוֹשׁ אֶת־יְהוָה עַד־יָבֹוא וְיִרְהַ צֶדֶק לָכֶם:

13 חֲרַשְׁתֶּם־רֶשַׁע עוֹלָתָה קִצְרַתֶּם אָכַלְתֶּם פְּרִי־כֶחָשׁ

כִּי־בִטְחָתָהּ בְּדֶרֶכָהּ בָּרַב גִּבּוֹרֶיהָ:
 14 וְקָאֵם שְׂאוֹן בְּעֵמֶד וְכָל־מִבְצָרֶיהָ יוֹשֵׁד כְּשֹׁד שְׁלֹמֹן
 בֵּית אֲרֶבָּאל בָּנוּם מִלְחָמָה אִם עַל־בָּנִים רָטְשָׁה:
 15 כָּכָה עָשָׂה לָכֶם בֵּית־אֵל מִפְּנֵי רַעַת רַעַתְכֶם בַּשָּׂחַר
 נִדְמָה נִדְמָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל:

11

1 כִּי נָעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְיֶה וּמִמְצָרִים קָרָאתִי לִבְנִי:
 2 קָרָאוּ לָהֶם בֶּן הַלְכוּ מִפְּנֵיהֶם לְבַעָלִים יִזְבְּחוּ וּלְפִסְלִים
 וְקִטְרוֹן:
 3 וְאֲנֹכִי תִרְנְלֹתִי לְאַפְרָיִם קָחֵם עַל־זְרוּעֹתָיו וְלֹא יָדְעוּ
 כִּי רָפָאתִים:
 4 בַּחֲבָלֵי אָדָם אֲמַשְׁכֵּם בַּעֲבֹתוֹת אֶהְיֶה וְאֶהְיֶה לָהֶם
 כַּמְרִימֵי עַל עַל לְחִיָּהֶם וְאֵשׁ אֵלָיו אוֹכִיל:
 5 לֹא יָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֲשׁוּר תּוֹא מֶלֶכּוֹ כִּי מֵאֲנִי
 לָשׁוּב:
 6 וְחָלָה חֶרֶב בְּעָרָיו וְכִלְתָּה בְּדָיו וְאָכְלָה מִמַּעַצוֹתֵיהֶם:
 7 וְעַמִּי תִלְוֵאִים לְמִשׁוֹבְתִי וְאֶל־עַל יִקְרָאֶהוּ יָחַד לֹא
 יְרוּמִם:
 8 אֵיךְ אֶתְּנֶנָּה אֶפְרַיִם אֲמַגְנֶנָּה יִשְׂרָאֵל אֵיךְ אֶתְּנֶנָּה כְּאֶדְמָה
 אֲשִׁימָהּ כַּעֲבָאִים נִהַפֶּדָה עָלַי לִבִּי יָחַד נִכְמְרוּ נַחוּמִי:
 9 לֹא אַעֲשֶׂה חֲרוֹן אַפִּי לֹא אָשׁוּב לְשַׁחַת אֶפְרַיִם כִּי אֵל
 אֲנֹכִי וְלֹא־אִישׁ בְּקֶרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר:
 10 אַחֲרֵי יְהוָה יִלְכוּ כְּאֶרְיָה יִשָּׁאֵג כִּי־תוֹא יִשָּׁאֵג וַיַּחֲרִדוּ
 בָּנִים מִיָּם:

11 יִחַדְדוּ כַצְפוֹר מִמִּצְרַיִם וּכְיוֹנָה מֵאֶרֶץ אֲשׁוּר
וְהוֹשְׁבֵתֵימ עַל־בְּתִיָּהֶם נֹאם־יְהוָה: ס

12

1 סָבַבְנִי בְכַחַשׁ אֲפָרַיִם וּבְמִרְמָה בֵּית יִשְׂרָאֵל וַיהוָה
עַד רָדַעַם־אֵל וְעַם־קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן:

2 אֲפָרַיִם רָעָה רוּחַ וְרִחַף קָדִים כָּל־הַיּוֹם כָּזָב וְשׂוֹד
יִרְבֶּה וּבְרִית עַם־אֲשׁוּר יִכְלְתוּ וְשָׁמָן לְמִצְרַיִם יוֹבֵל:

3 וְרִיב לִיתְנוּהָ עַם־יְהוּדָה וּלְפָקֵד עַל־נַעֲקֹב כְּדַרְכָּיו
כְּמַעַלְלָיו יָשִׁיב לוֹ:

4 בְּבֶטֶן עָקַב אֶת־אֶחָיו וּבְאוֹנוֹ שָׁרָה אֶת־אֱלֹהִים:

5 וַיֵּשֶׁר אֶל־מִלְאָךְ נִיכָל בָּכָה וַיִּתְחַנֵּן־לּוֹ בֵּית־אֵל
יִמְצְאוּנוּ וְשֵׁם יִדְבָר עִמָּנוּ:

6 וַיהוָה אֱלֹהֵי הַצְבָּאוֹת יְהוָה זָכְרוּ:

7 וְאַתָּה בְּאֶלְהֵיךָ תָשׁוּב חֹסֵד וּמִשְׁפָּט שְׁמֹר וְקִנְיָה
אֶל־אֱלֹהֵיךָ תִּמִּיד:

8 כְּנֻעַן בִּנְדוּ מֵאוֹנֵי מִרְמָה לַעֲשֹׂק אֶהָב:

9 וַיֵּאמֶר אֲפָרַיִם אֶךְ עֲשֵׂרְתִי מִצָּאתִי אוֹן לִי כָל־יְגִיעִי לֹא
יִמְצְאוּ־לִי עוֹן אֲשֶׁר־חָטָא:

10 וְאַנְכִי יְהוָה אֱלֹהֵיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד אוֹשִׁיבְךָ
בְּאֶהָלִים כִּימִי מוֹעֵד:

11 וְדַבַּרְתִּי עַל־הַנְּבִיאִים וְאַנְכִי חֲזוֹן הַרְבֵּיתִי וּבְגֵד
הַנְּבִיאִים אֲרַמָּה:

12 אִם־גִּלְעָד אוֹן אֶךְ־שׂוֹא הָיוּ בְּגִלְגָּל שְׁנָרִים זִבְחוּ גֵם
מִזְבְּחוֹתֵם כְּגִלְגָּל עַל תִּלְמֵי שָׂדֵי:

13 וַיִּבְרַח יַעֲקֹב שָׁדָה אֲרָם וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל בְּאִשָּׁה וּבְאִשָּׁה
שָׁמֹר:
14 וּבִנְיָא הָעֵלָה יִהְיֶה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמְצָרִים וּבִנְיָא
נִשְׁמֹר:
15 הַכְּעִיס אֲפָרַיִם תַּמְרוּרִים וְדָמָיו עָלָיו יִטּוֹשׁ וְחִרְפָּתוֹ
יָשִׁיב לוֹ אֲדָנָיו:

13

1 כְּדַבֵּר אֲפֻלִּים רִתֹּת נָשָׂא הוּא בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאשֶׁם בְּבַעַל
וַיִּמָּת:
2 וַעֲתָה ׀ יוֹסֶפּוֹ לַחֲטָא וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מִסֵּכָה מִכִּסְפָּם
כְּתוּבוֹנִם עֲצָבִים מַעֲשֶׂה חֲרָשִׁים כָּלָה לָהֶם הֵם אִמּוֹרִים
זִבְחֵי אֲדָם עֹנִלִים יִשְׁקֹון:
3 לָכֵן יִהְיוּ כַּעֲנוּ-פָקֶר וְכִטָּל מִשְׁכִּים הִלָּךְ כְּמִן יִסְעַר
מִגֶּרֶן וּכְעָשָׂן מֵאֲרָבָה:
4 וְאַנְכִי יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ מֵאֲרֶץ מִצְרָיִם וְאֱלֹהִים זִוְלָתִי לֹא
תִדְעַע וּמוֹשִׁיעַ אֲיוֹן בִּלְתִּי:
5 אֲנִי יִדְעֵתִיךָ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ תִּלְאָבוֹת:
6 כְּמִרְעִיתָם וַיִּשְׁפְּעוּ שִׁבְעוּ וַיִּגְרָם לָבָם עַל־כֵּן שִׁכְחוּנִי:
7 וְאַהֲבִי לָהֶם כְּמוֹ־שֹׁחַל כְּנָמֹר עַל־דֶּרֶךְ אֲשׁוּר:
8 אֲפַגְשֶׁם כְּדָב שְׁכֹוֹל וְאַקְרַע סִנּוֹר לָבָם וְאֶכְלֶם שָׁם
כָּל־בִּיא חֲתִת הַשָּׂדֶה תִּבְקַעֶם:
9 שִׁחַתְךָ יִשְׂרָאֵל כִּי־בִי בַּעֲזָרְךָ:
10 אֲהִי מִלְכָּךְ אֲפֹא וַיּוֹשִׁיעֶךָ בְּכָל־עֲרִיף וְשִׁפְטִיךָ אֲשֶׁר
אֲמַרְתָּ תִּנְהַלֵּי מִלֶּךְ וְשָׂרִים:

- 11 אֶתֶּן-לָהּ מֶלֶךְ בְּאִפִּי וְאָקַח בְּעֶבְרָתִי: ס
 12 צָרוּר עֵזֶן אֶפְרַיִם צְפוּנָה חֲטָאוֹ:
 13 חֲבָלֵי יוֹלָדָה יָבֹאוּ לוֹ הוּא-בֵן לֹא חָכַם כִּי-עָתָה
 לֹא-יַעֲמֹד בְּמִשְׁכַּב בָּנִים:
 14 מִיָּד שְׂאוֹל אֶפְרַיִם מִמּוֹת אֲנֹאֲלֵם אֱלֹהֵי דְבָרֶיךָ מוֹת אֱהִי
 קִטְבֹּךְ שְׂאוֹל נָחַם וְסִתֵּר מֵעֵינַי:
 15 כִּי הוּא בֶן אֲחִים יַפְרִיא יָבֹא קָדִים רוּחַ יְהוָה מִמִּדְבָּר
 עֹלָה וַיְבוֹשׁ מְקוֹרוֹ וַיִּחַרֵּב מַעֲיָנוֹ הוּא יִשְׁסֶה אוֹצָר כָּל-כְּלֵי
 חֲמָדָה:

14

- 1 תֵּאשֶׁם שְׁמִרוֹן כִּי מָרַתָּה בְּאַלְהֵיךָ בַּחֲרֹב וַיִּפְּלוּ
 עַל־לִיְהֵם יִרְטָשׁוּ וְהָרִיתִיו יִבְקְעוּ: פ
 2 שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְהִנֶּה אֱלֹהֶיךָ כִּי כִשְׁלֹת בַּעֲוֹנֶךָ:
 3 קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל-יְהוָה אֱמָרוּ אֵלָיו
 כָּל-תִּשְׁאָ עוֹן וְקַח-טוֹב וְנִשְׁלָמָה פָּרִים שְׁפָתֵינוּ:
 4 אֲשׁוּר וְלֹא יוֹשִׁיעֵנו עַל-סוֹס לֹא נִרְכָּב וְלֹא-נֹאמַר עוֹד
 אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ אֲשֶׁר-בָּךְ יִרְחֵם יְתוֹם:
 5 אֲרַפָּא מְשׁוֹכְתָם אֲהַבֵּם נִדְבָה כִּי שָׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ:
 6 אֶהְיֶה כַּטֹּל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כִּשְׁוֹשְׁנָה וְגֵד שָׂרָשׁוּ
 כַּלְבָּנוֹן:
 7 יִלְכּוּ וְנִקְוֹתָיו וִיהִי כִזְזִית הוֹדוֹ וְרִיחַ לֹא כַּלְבָּנוֹן:
 8 יִשְׁבּוּ יִשְׁבִּי בְצִלּוֹ יִחְיוּ דָגָן וַיִּפְרֹתִי כַגֶּפֶן זָכְרוּ כִּינוֹן
 לְבָנוֹן: ס

⁹ אֲפָרַיִם מֵה־לִּי עוֹד לְעֶצְבִּים אֲנִי עָנִיתִי וְאֲשׁוּרֵנוּ אֲנִי
 כְּבָרוֹשׁ רָעָן מִמֶּנִּי פָרִיד נִמְצָא:
¹⁰ מִי חָכָם וַיִּגְבֵּן אֱלֹה נִבֹּן וַיִּדְעֵם כִּי־יִשְׂרָאֵל דַּרְכֵי יְהוָה
 וַצִּדְקִים יֵלְכוּ בָּם וּפְשָׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָּם:

Westminster Leningrad Codex
Hebrew: Westminster Leningrad Codex from the
Westminster Hebrew Institute, Philadelphia

Public Domain

Language: עברית

Contributor: United Bible Societies

Westminster Leningrad Codex

Westminster Hebrew Institute, Philadelphia

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files
dated 3 May 2025

af073ea8-d24a-55db-8b8c-4657a8829dea